

7 П О Н Ж Ы Р

Дончянийир ю йиге лохан дэ лопарни. Таму шулигэ эр, минэны жедисы Понжыр. Суйжан Понжыр хансы вава еба, та ба дажыну ду нын гучу. Цун жыгешон жыну кын феди, жыге вава дан жонда зусы йинцун. Понжыр жондини, мынмынди тади мама чули шыи. Понжыр пэфанхали, йинцысы шыжешон чугуэ мама зэ са ду до ташон бу нэму гуйжун. Лохан мэ кан Понжырди пэфан, кэ банлигэ пэнэн. Нэге дэжинлэлигэ эр, би Понжыр щё, Тади минэны жеди Дуанжян. Дуанжян зэ жани сы са ду бу зу, йи тян до хи зэ хонзыни фа чян, ху лон. Понжыр йитян до хи зэ жани зуди хуэ, ги та да бон монни. Щяли щуэди вушы янцзини. Та тьянтяныр янциди ба шыбаёнвуйи ду янцихали. Понжыр жондо шыбасуйшон, та нын ба йи жян фон дади шыту нын жучелэ. Дуанжян е жонда ги хуоншон. донли яйли.

Хуоншон ю йиге нүзыни, та жён жэли шычи суй, жонди тэ жундихын. Хошо жын вынли тали, кэсы ги сый ду мэ ги, йинцысы ба хуонгүнэнди щё жё йиге чиге туди мынгүзы задини. Хуоншон бя чучили госы, роту щедисы: " сый ба хуонгунэнди мин жоха, хуонгүнэн зусы тади!" Кэсы сый ду бу ган дажо хуонгүнэнди мин. Ду хэпа чиге туди мынгүзыни. Дуанжян канжян хуоншонди госы по хуэйлэ ги мама феди, та щён дажо хуонгүнэнни. Кэсы мама зун мэ дайин, та зу феди:

- ай вади ва, ни бэ чи, жё Понжыр чи. Ни губулэ чиге туди мынгүзы. Жё Понжыр дый сычи, та ба жыба нын надыйлэ, заму зэ щён фор.

Дуанжян данйинли, та доли Понжыр гынчян, зу феди:

- А га, хуоншон хё гү чиге туди мынгүзыни, касы васы яли, бу хё вэ чи. Жё понжын дый сыди вифыншон, заму ба хуонгүнён бу дыйшонма?

Понжыр фэди:

- Вэ нын гудыйчү та!

Зу нэ йитян Понжыр доли жинлубодяни ги хуоншон фэди, та нын гүчү чиге туди мынгүзы. Хуоншон щян мэ щифу, жыге щёхуэр хан жыму дади бынсынима, касы канжян Понжырди мыйчи жоншу, та гили кухуанли. Цэжыну ба та яиндо хуонгүнёнди фонзынили. Понжыр жянли хуонгүнён, ба та каншонли. Хуонгүнён е ба понжыр каншонли. Понжыр ба хуонгүнён выди чиге туди мынгүзы са сыхур лэдини. Хуонгүнён фэди:

- Жи хё лён бян сыхур чиге туди мынгүзы лэдини.

Хуонгүнён ба Понжыр вонгитиха, зыху вынди:

- Ни ба чиге туди мынгүзы нын гудыйчүма?

- Нын гудыйчү, - Понжыр ги хуонгүнён хуэйдади.

- Дансы нэврили, - хуонгүнён фэди, - ни ба жыге гэхызы сыдон. Нын дэдо на йиге зытушон, зу дэдо нэге зытушон. Зыху вэ ба ни жочү жыге гэхызышон жынхани.

Понжыр ба гэхызы сыдонлэ-сыдончи сыдондо щёмугаршонли. Та ба гэхызы дэдо щёмугаршон, зыху ги хуонгүнён фэди:

- Жё вэ хуан йиха, жисы бонжердыйли ни ба вэ хан йи шын, вэ зу челэни.

Хуонгүнён дайинли. Понжыр ба чиге жян лян до гэдо гынчян, фикхали. Жи хё лён бян, чиге туди мынгүзы хан мэ жинлэни, тади шынчи доли. Та лэдини, йиха ман хани хунди, зуцён бантянзы хуэ-

3 1/2
194

ли. Хуонгүнён ба Понжыр хантуэли, кэсы нэгэ фиди жинжирди зун бу щинлэ. Жэр хуонгүнён цухали, бу ю зыжи нянлуй дудур деде Понжырди ляншонли. Понжыр йиха жин щинлэ, йи жонзы тэ челэ, ба гунжян на бяни динкэ чигэ туди мынгуэзыли. Мын суэ-дини, чигэ туди мынгуэзы ба мын ги хэтэзышон цу че, зыху жинлэли. Понжыр жы йиканса, донжунниди жынту зуцён мади ту, фын зуйни тū хуэдини. Понжыр ба та шыли сан жян, лян щя шын-хади жян кэ ба лэнгэ ту шыли, канса зэ мёу жянли, Понжыр ба до чу чүлэ, лян чигэ туди мынгуэзы жынжантуэли. Та ба щя шын^{хач} сыгэ ту лян до сали. Ба чигэ туди мынгуэзы сали еба, нэгэди шынэы хая тэди, зуцён хан шон жынни. Понжыр лян до ба та канли лэнбонгэ.

Ганзо хуоншон лэ ба ду чуанчелэ, ги таму фэди: " Понжыр ба хуонгүнёнди мин жохали. Вэ ба вэди нүзы щүги тали!" Жэр чулалигэ хуэжын, фэсы: " Понжыр мэ са мынгуэзы, фэ сали тали." Понжыр ги нэгэ хуэжын фэди:

- Ни дан ба мынгуэзы нын тэдун, нэ зу вэ щинфули.

Нэгэ хуэжын чүлэ, бэ фэ тэди хуа, та ба мынгуэзы лян нуэ ду мэ нуэ дун. Канжян та ба Понжыр жэцэли, та хаха да щё-ги жы йидун, ба гынчян занди жынуу хади йунгуэчили. Хуэжын цошыфали, та ^{ва} жынмуди хуэхуэрни люшон чүчили. Понжыр чи, ба мынгуэзыди бонгэзы шын зызы йишу, йиха фэдо чынпуди дунбонгэли, ба ди эргэ шынэы фэдо щибонгэли. Понжыр хуэйчили.

Понжыр зэ танни да хозыдини, чили хифын, зыху де халэлиг йи зыр хуа^{хэ}. Понжыр чечихали. Та ба хэ шыншон жуондо хуэни, хозы быйшон хуэйлэли. Та жыни йи жин мын, хуоншонди бинма лэ

ба та жедо хуоншон гынчянли. Хуоншон ги та феди:

- Дә фын нани лэлгә ^у ёгуэ ба хуонгунён тушон поли. Вә ги ни ги щезы бинма, ни зо ниди щифузычи.

Понжыр мө дайин, фасы та гэжин зочини, кәсы хуоншон мө тин тади хуа гилищезы бинма. Понжыр да жинлубодянини чүлө, доли мянили. Жыгә сыхур хунён лян гэжынди эрэы Дуанлян шонябиди жә та е чини. ~~ШИН~~ Ба хуа^ххә нашон, жисы йи до щяни, ба Понжыр ги йигә бу фонгу, да машон щян хачини. Канса, Понжыр хуэйләли, Дуанжян до гынчян феди:

- А-гә, вә е чи, жә вә ни ни бон йигә мон. Ни кын шон ма, ха ма, ба хә бә ледәли, жә вә нашон.

Понжыр щифули Дуанжянди хуали, та ба хуа^ххә гиги, зыху йияя чи йигә ма лян бинмаму да жинлубодянини чүчи, зө хуонгунёнчили. Понжыр лян Дуанжян чиди куэма, цун жыгәшон таму ба бинмаму ледо хуту, туни зули. Понжыр лян Дуанжян доли щянили. Бинмаму хая зә хутуни. Понжыр лян Дуанжян да нэяны гынчян гуәдини, жә Дуанжян мө ги йигә фонгу ба Понжыр йиха да машон щян хачили, зыху ги ма жягили йи бяны, куэкуэди зудәли. Бинмаму е фын натар по гуәчили, таму ба Понжыр мө канжян. ~~ШИН~~ Бинмаму ба Дуанжян няшон сыхур, таму жы йикан, мәю Понжыр, зу вынди, хуошонди фума зули натарли, Дуанжян феди, тади да гә фын данли йихани зө хуонгунёнчили, жә та зә жәр лян бинмаму зө хуонгунённи. Бинмаму щифу Дуанжянди хуали. Таму доли йигә шыту гынчян вонгуэ гуәдини, тиндини, зуцән дә натар о нүжынди кушын. Дуанжян да машон тә халә, жочу кұшыр йиншон чи, зә йигә ёвәни ~~хуонгунён~~ хуонгунён зуәдини. Та ба хуонгунён линчулө, ба хуа^ххә гигили. Хуонгунён жы йикан, бусы Понжыр, та зу ба Дуанжян вынди:

Handwritten mark resembling a stylized '2' or a scribble.

- Гэмызына?

дуанжян фэди:

- Ни ги вэ мэ ги гэмызы!

- Занха! Жоу вэ бэ лэ! Ни бусы вэди нүшү. Вэ кан нисыгэ дуанжян жын!

Фыгэ сыхур дэ фын нани ёгуэ лэли. Канжян ёгуэ Дуанжян ба хуонгүнён лэха, сашон зу по. Ба оинмаму е хади, ду луан потуэли.

Дан фэ Понжырчи, ба та мэ баи сы. / Та чо ха деди сыхур, кё не баяниди йигэ фуди жжызы ба гуачули. Понжыр ба ди эрге фужызы дэчу, бади шон лэли. Понжыр долэди сыхур ёгуэ хаха да щэдини. Та са хуа мэ фэ, лэ зу лян ёгуэ жынкантуэли. Лёнгэ дади йүдяны ду дебушон тамуди шышон. Шукур Жё Понжыр ба ёгуэ йи до сали. Та до хуонгүнёнди гынчялли. Гуйжан хуонгүнён ба Понжыр жындыли еба, та выли гэмызыли. Понжыр ба гэмызы ма халэ гиги хуонгүнёяли. Хуонгүнён йигэ жонзы тё чөлэ, лэ ба Понжыр бочули. Таму гоцинди хуэйлэли. Хуоншон канжян нүзы е годинхали, зыку фэ Понжырни:

- Ни долэсы йичоажын. Вэ мэ эрлэ, ни зусы ви вон.

Хуоншон ба Дуанжян сыхади хуэ жьдоли. Ба хунёнди ха щин йи тинжян, хуоншонди чи да линхуэни мэни. Та дафэди ййиму жё Понжырди хунёнчили. Ййиму йи зу, -хуоншон кё гиди фыкфу ба Дуанжян жуачу жё мэдо да лүди донжуннини. Жынму ба та жуачу мэдо да лүшон, гуон лолигэ ту. Фыгэ сыхур, ййиму зэ жёшон тэди хунён лэдини, пынчянти жинди ту. Таму ханди: " Лү бу пинли!" Хуоншонди йигэ гуан фэди: " Лү бу пинли, жё Понжыр пинчи!" Гынчян занди Понжыр чи йи тецян ба Дуанжянди жу цандэли.

Хунён йи до жинлубодяни, хуоншон феди:

- Ниди эрсы дуалжян жын, ни ганхади ха сычин би тади хан
бу шо. Пун жьгешон шышон бу хун ни хуэ жын!

Хуоншонди жинму ба хунён ладо тани, ба та бондо йиге ема-
ди йибашон, зыху суели йи бянзы. Ема цуан по, цуан ба хунён
лади, тиди зучын жу суесуэзыли.

Хуоншон ба Понжырди дада жедо жинлубодяни, гуэди чинсы
ба хуонгүнён гиги Понжырли. Ме гуэ эрняи хуоншон мян дыйли
бин, чули шыли. Понжыр зуели хуоншонли, та жьди гуй, ганди
гундо сычинли.

Фэли гужирди жысы Носан Айша 47 суй.
Жуди дифонсы Фрунзе чын, Карл Маркс хонан
140-ходи фонзы. Щели гужирди жысы Хыр-
хыстан Куэщүе Академияди куэщүежын
Хасанов Махмуд. Щели гужирди жысы 1962
нян сыйүе.